

**Postanowienie z dnia 4 sierpnia 2006 r.**

**III SW 14/06**

**Złożenie sprawozdania, o którym mowa w art. 38c ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 ze zm.), jest czynnością niezbędną do przeprowadzenia likwidacji partii.**

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Katarzyna Gonera, Beata Gudowska, Jerzy Kuźniar, Maria Tyszel, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 sierpnia 2006 r. sprawy ze skargi Ewy Marii K. - likwidatora majątku partii Dom Ojczysty na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 czerwca 2006 r. o odrzuceniu sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych w 2005 r.

o d d a l i ł skargę.

**U z a s a d n i e n i e**

Państwowa Komisja Wyborcza uchwałą z dnia 26 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdania partii Dom Ojczysty o źródłach pozyskania środków finansowych w 2005 r. postanowiła odrzucić sprawozdanie partii Dom Ojczysty o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych z Funduszu Wyborczego w 2005 r., z powodu naruszenia art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r., Nr 79 poz. 857 ze zm. powoływanej dalej jako ustawa).

W uzasadnieniu uchwały Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, między innymi, że sprawozdanie zostało sporządzone według wzoru określonego w załączniku do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 lutego 2003 r. w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych (Dz.U. Nr 33, poz. 269). Par-

tia nie pozyskała w 2005 r. żadnych środków finansowych, nie posiadała w okresie sprawozdawczym rachunku bankowego.

Partia Dom Ojczysty uczestniczyła w wyborach parlamentarnych przeprowadzonych w dniu 25 września 2005 r. Finansowanie kampanii wyborczej odbywało się ze środków osób fizycznych wpłaconych na rachunek bankowy Komitetu Wyborczego utworzonego przez partię a nie ze środków partii zgromadzonych na rachunku Funduszu Wyborczego. Stanowi to - w ocenie Państwowej Komisji Wyborczej - naruszenie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy, co prowadzi do odrzucenia sprawozdania na podstawie art. 38a ust. 2 pkt 5 ustawy.

Ewa Maria K. -likwidator majątku partii Dom Ojczysty w skardze na powyższą uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej wniosła o uchylenie zaskarżonej uchwały i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Państwowej Komisji Wyborczej „z powodu nieistnienia partii Dom Ojczysty w czasie podjęcia zaskarżonej uchwały, przez co przedmiotowa uchwała została wydana bez podstawy prawnej” oraz o przeprowadzenie dowodu z akt rejestrowych partii Dom Ojczysty [...] na okoliczność wykreślenia partii z rejestru partii politycznych oraz rejestracji partii Dom Ojczysty w wyborach do Sejmu i Senatu RP przeprowadzonych we wrześniu 2005 r., mimo wcześniejszego wystąpienia Państwowej Komisji Wyborczej do sądu rejestrowego o likwidację partii i wykreślenie jej z rejestru. Skarżąca jest zdania, że ustawa o partiach politycznych nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ zaskarżona uchwała dotyczy i jest skierowana do podmiotu, którego byt prawny ustał (przed dniem podjęcia uchwały).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie ma usprawiedliwionych podstaw. Z akt sprawy wynika niespornie, że partia Dom Ojczysty pismem z dnia 30 czerwca 2005 r. zawiadomiła Państwową Komisję Wyborczą o zamiarze zgłoszenia kandydatów na posłów i senatorów, o powołaniu pełnomocnika wyborczego i pełnomocnika finansowego. Państwowa Komisja Wyborcza w piśmie z dnia 6 lipca 2005 r. potwierdziła złożenie w tym dniu zawiadomienia o zgłoszeniu przez Komitet Wyborczy kandydatów na posłów i senatorów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 25 września 2005 r. oraz o powołaniu pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego i pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, któ-

rego dokonał Zarząd Krajowy „Domu Ojczystego”. Następnie, Państwowa Komisja Wyborcza uchwałą z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie przyjęcia zawiadomienia o zgłoszeniu przez Komitet Wyborczy kandydatów na posłów i senatorów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 25 września 2005 r. oraz o powołaniu pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego i pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, postanowiła przyjąć zawiadomienie.

Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie art. 38c ust. 1 ustawy o partiach politycznych pismem z dnia 1 sierpnia 2005 r. wniosła do Sądu Okręgowego w Warszawie o wykreślenie wpisu partii politycznej „Dom Ojczysty” z ewidencji partii politycznych. W uzasadnieniu wniosku podniosła między innymi, że partia ta nie złożyła Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych w 2004 r., co stanowi podstawę do zastosowania postępowania określonego w art. 38c ust. 1 ustawy. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 14 listopada 2005 r. [...] wykreślił Dom Ojczysty partię polityczną z siedzibą w L. z ewidencji partii politycznych. Sąd ten postanowieniem z dnia 29 maja 2006 r. postanowił wyznaczyć likwidatorów majątku wykreślonej partii Dom Ojczysty [...] w osobach Haliny S., Gertrudy S. i Ewy Marii K.

W rozpoznawanej sprawie jest sporne, czy w sytuacji, gdy Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła zawiadomienie o zgłoszeniu przez Komitet Wyborczy kandydatów na posłów i senatorów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 25 września 2005 r. oraz o powołaniu pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego i pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, a następnie - jeszcze przed wskazaną wyżej datą wyborów parlamentarnych, tj. dnia 1 sierpnia 2005 r. - wniosła do Sądu Okręgowego w Warszawie o wykreślenie partii politycznej z ewidencji partii politycznych, które orzeczono postanowieniem Sądu zapadłym po przeprowadzeniu tych wyborów, w których partia uczestniczyła, wyznaczony postanowieniem Sądu likwidator majątku partii politycznej ma obowiązek przedłożyć Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie tej partii o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych z Funduszu Wyborczego w 2005 r.

Zgodnie z przepisem art. 38c ust. 1 ustawy o partiach politycznych w przypadku niezłożenia przez partię polityczną sprawozdania w terminie określonym w art. 38

ust. 1 Państwowa Komisja Wyborcza występuje do sądu z wnioskiem o wykreślenie wpisu tej partii z ewidencji. Stosownie zaś do przepisu art. 38 ust. 1 ustawy partia polityczna składa Państwowej Komisji Wyborczej, nie później niż do 31 marca każdego roku, sprawozdanie o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku kalendarzowym. Przewidziany w tym przepisie termin do składania sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych nie później niż do 31 marca każdego roku ma charakter terminu ustawowego i jego przekroczenie powoduje odrzucenie sprawozdania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2002 r., III SW 24/02, OSNP 2003 nr 4, poz. 92). Inną konsekwencją naruszenia przez partię polityczną art. 38 ust. 1 ustawy jest, przewidziane w art. 38c ust. 1, wystąpienie Państwowej Komisji Wyborczej do sądu z wnioskiem o wykreślenie wpisu tejże partii z ewidencji. Złożenie takiego wniosku nie zostało ograniczone żadnym terminem (poza określonym w art. 38 ust. 1 ustawy). Z regulacji prawnej nie wynika w szczególności, ażeby warunkiem wystąpienia Państwowej Komisji Wyborczej z wnioskiem o wykreślenie partii politycznej z ewidencji było uprzednie odrzucenie jej sprawozdania finansowego. Partia polityczna może wszak, godząc się - świadomie lub nieświadomie - na ustawowe sankcje takiego zaniechania, nie złożyć w ogóle sprawozdania. Wynika stąd, że samo niezłożenie sprawozdania do 31 marca, niezależnie od przyszłych zdarzeń (niezłożenia go w ogóle lub spóźnionego złożenia), uzasadnia wystąpienie PKW z wnioskiem o wykreślenie partii politycznej z ewidencji (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2004 r., III SZP 3/04, OSNP 2005 nr 8, poz. 117).

Skarżąca wyraża pogląd, że Państwowa Komisja Wyborcza nie mogła skutecznie przyjąć zawiadomienia dokonanego przez Zarząd Krajowy „Domu Ojczystego” o zgłoszeniu przez Komitet Wyborczy kandydatów na posłów i senatorów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 25 września 2005 r. oraz o powołaniu pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego i pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, ponieważ „wcześniej” wystąpiła do Sądu Okręgowego w Warszawie o „likwidację partii i wykreślenie jej z rejestru”. Pogląd ten nie jest prawidłowy. Należy wskazać, że powyższe twierdzenie jest oparte na błędnej ocenie stanu faktycznego, bowiem z akt sprawy wynika jednoznacznie, że wniosek o wykreślenie wpisu partii politycznej z ewidencji nosi datę 1 sierpnia 2005 r., a więc z pewnością został złożony po przyję-

ciu zawiadomienia przez Państwową Komisję Wyborczą, które miało miejsce w dniu 7 lipca 2005 r.

Skarżąca jest zdania, że zaskarżona uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 6 czerwca 2006 r. została wydana bez podstawy prawnej, ponieważ w dniu jej wydania partia Dom Ojczysty nie istniała. Skarżąca nie kwestionuje natomiast, że mimo wykreślenia partii z ewidencji partii politycznych prawomocnym postanowieniem Sądu z dnia 14 listopada 2005 r., partia ta była obowiązana - na podstawie art. 38 ust. 1 i 3 ustawy - do złożenia Państwowej Komisji Wyborczej - w terminie do dnia 31 marca 2006 r. - sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych w 2005 r., w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego i faktycznie złożyła takie sprawozdanie w terminie. Sąd Najwyższy jest zdania, że wykreślenie partii politycznej, która uczestniczyła w wyborach parlamentarnych, z ewidencji partii politycznych prawomocnym postanowieniem Sądu wydanym po dniu wyborów parlamentarnych, nie ma wpływu na realizację przez partię obowiązku, o którym mowa w art. 38 ust. 1 i 3 ustawy. Ponadto, w sytuacji gdy partia wykreślona z ewidencji partii politycznych złoży, tak jak w niniejszej sprawie, Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie, o którym mowa w art. 38 ust. 1 ustawy, Państwowa Komisja Wyborcza jest zarazem upoważniona i obowiązana do skorzystania ze stosownych ustawowych kompetencji, w tym do odrzucenia złożonego sprawozdania (art. 38a ust. 2 ustawy). W sytuacji bowiem, gdy partia polityczna, w okolicznościach takich jak w niniejszej sprawie, przedłożyła Państwowej Komisji Wyborczej powyższe sprawozdanie, postępowanie przed Państwową Komisją Wyborczą nie staje się bezprzedmiotowe tylko z tego powodu, że partia polityczna została wykreślona z rejestru prawomocnym orzeczeniem Sądu i zarządzono jej likwidację oraz wyznaczono likwidatorów. Postępowanie to dotyczy bowiem publicznoprawnych obowiązków partii politycznej uczestniczącej w wyborach do Sejmu i Senatu zarządzonych na dzień 25 września 2005 r., obowiązków wynikających z zasady jawności źródeł finansowania partii politycznych (art. 27a ustawy), szczegółowo określonych w rozdziale 4 Finanse i finansowanie partii politycznych.

Partia polityczna Dom Ojczysty została wykreślona z ewidencji partii politycznych na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej na podstawie art. 38c ustawy o partiach politycznych, a zatem w konsekwencji niezłożenia przez partię polityczną sprawozdania w terminie określonym w art. 38 ust. 1. Powyższa przyczyna wykreślenia

partii z ewidencji partii politycznych nie jest jednak wskazana w katalogu przyczyn wykreślenia partii z ewidencji postanowieniem Sądu, wskutek którego to postanowienia partia polityczna podlega likwidacji (art. 45 pkt 2). Ponieważ jednak przepis art. 45 ustawy wskazuje tylko dwie sytuacje, w których partia polityczna podlega likwidacji, a mianowicie wskutek: 1) rozwiązania mocą uchwały uprawnionego statutowego organu partii, albo 2) postanowienia sądu o wykreśleniu wpisu partii z ewidencji z przyczyn, o których mowa w art. 20, 21, 39 i 44, przy czym art. 39 został skreślony przez art. 238 pkt 17 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U Nr 46, poz. 499) z dniem 31 maja 2001 r., to należy przyjąć, że art. 45 pkt 2 dotyczy także wykreślenia partii z ewidencji partii politycznych z przyczyny określonej w przepisie art. 38c ust. 1 ustawy. Na marginesie należy podnieść, że ustawodawca powinien bardziej starannie przeprowadzać zmiany w ustawie o partiach politycznych, zwłaszcza w kontekście postulatu systemowej spójności i niesprzeczności jej przepisów, niż to uczynił wprowadzając do ustawy art. 38a - d bez zmiany art. 45 pkt 2, który oczywiście jest strukturalnie, funkcjonalnie i merytorycznie powiązany z tymi nowymi przepisami, zwłaszcza z art. 38c ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 47 ustawy sąd po uprawomocnieniu się postanowienia, o którym mowa w art. 45 pkt 2, zarządza likwidację partii politycznej i wyznacza likwidatora tej partii. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 14 listopada 2005 r. [...] wykreślił Dom Ojczysty - partię polityczną z siedzibą w L. z ewidencji partii politycznych, a następnie Sąd ten postanowieniem z dnia 29 maja 2006 r. wyznaczył likwidatorów majątku wykreślonej partii Dom Ojczysty [...] w osobach Haliny S., Gertrudy S. i Ewy Marii K. W postępowaniu przed Państwową Komisją Wyborczą w sprawie sprawozdania partii Dom Ojczysty o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych z Funduszu Wyborczego w 2005 r. uczestniczy likwidatorczłonek zarządu partii politycznej wykreślonej z ewidencji partii politycznych, który zgodnie z art. 37 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. Nr, 20 poz. 104 ze zm.) w związku z art. 49 ustawy o partiach politycznych, powinien dokonywać czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji. Taką czynnością prawną jest złożenie sprawozdania, o którym mowa w art. 38 ust. 1 ustawy. Nie ulega bowiem wątpliwości, że finanse i źródła finansowania partii politycznej, która została wykreślona z rejestru, muszą podlegać kontroli w try-

bie i na zasadach określonych w ustawie, w szczególności w trybie kontroli przez Państwową Komisję Wyborczą sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych z funduszu wyborczego, a ponadto na uwadze należy mieć skutki, które dla majątku likwidowanej partii politycznej może mieć odrzucenie sprawozdania przez Państwową Komisję Wyborczą ( art. 39a ustawy).

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====